

סימן עב

נדר בכתב

- ראשי פרקים
 א. נדר להינשא וללדת – האם יכול לחול?
 ב. האם נדר בלשון שבועה תופס?
 ג. האם נדר בכתב תופס?
 ד. התרת הנדר שלא בנוכחות השותף לנדר מסקנה

* * *

שאלה

שמים, ובאופן מעשי היא גם מותנית בכך שהיחסים שביניהם יהיו תקינים. ואמנם, החלק הראשון של הנדר כבר התקיים בזמן הנישואין, ולא בכך אנו עוסקים בשאלתנו. אך משום שגם חלק זה נכלל בנדר, עלינו לדון אם הנדר כולו אינו בכלל הנודר לקיים את המצוה, שלגביו שנינו במסכת נדרים (ח, א):

א"ר גידל א"ר מנין שנשבעין לקיים את המצוה, שנאמר "נשבעתי ואקיימה לשמור משפטי צדקך". והלא מושבע ועומד מהר סיני הוא, אלא הא קמ"ל דשרי ליה לאיניש לזרוזי נפשיה.

ואמר רב גידל אמר רב האומר אשכים ואשנה פרק זה אשנה מסכתא זו – נדר גדול נדר לאלהי ישראל. והלא מושבע ועומד הוא, ואין שבועה חלה על שבועה. מאי קמ"ל דאפי' זרוזי בעלמא, היינו דרב גידל קמייתא. הא קמ"ל, כיון דאי בעי פטר נפשיה בקרית שמע שחרית וערבית, משום הכי חייל שבועה עליה.

לדעת רוב הראשונים, חידושו של רב גידל במימרא הראשונה הוא: שאדם יכול ורשאי להישבע לקיים מצוה, ושבועתו חלה. ואע"פ שהשבועה אינה צריכה לחול כיון שבלאו הכי הוא מושבע ועומד לקיים מצוה זו בכלל כל המצוות, הני מילי לעניין

זוג צעיר שבא בברית הנישואין חתם ביחד על מסמך שבו נכתב: "בזאת אנו נודרים להינשא זו לזה, לבנות בית נאמן וללדת שלושה ילדים". אך לאחר זמן מועט הנישואין עלו על שרטון ובני הזוג נפרדו זה מזו, וכיום הם אינם מדברים האחד עם השני. ועתה האשה שואלת: האם היא צריכה להתיר את נדרם המשותף?

השבתי לה, שאם אמנם יש צורך להתיר את הנדר, יתכן שההתרה צריכה להעשות בפני האיש. אך היא, נפשה בשאלתה, שגם אם יש צורך בהתרת הנדר, לחפש דרך התרה שלא תיעשה בנוכחותו, כי במערכת היחסים שנוצרה ביניהם היא אינה מסוגלת לראותו.

מה דינו של נדר זה?

א. נדר להינשא וללדת – האם יכול לחול?

ראשית, עלינו לדון בתוכנו של הנדר שלפנינו, לאחר מכן בצורתו, ולבסוף בהתרתו.

מצד תוכנו של הנדר, נדר זה נראה כבעייתי מכמה כיוונים. הן משום שהתחייבויות שבני הזוג קיבלו על עצמם הן מצוות שבלאו הכי הם כבר מחוייבים בהן, והן משום שהתחייבות ללדת ילדים אינה תלויה רק בהם אלא בעיקר בידי

ההתחייבות להנשא היא מצוה גמורה המוטלת על האיש, ושבועתו היא בגדר שבועה על המצוה. אך לכאורה הוא אינו מחוייב בהכרח לקיים את המצוה דווקא על ידי אשה זו.

מיהו, יתכן לומר שברגע שבחר באשה זו כמתאימה לו חלה עליו המצוה לשאת אותה דווקא. ומעיקר הדין כופין עליו להנשא כדי לקיים מצות פריה ורביה, אע"פ שנהגו בזה"ז שלא לכוף על הזיווגין, (עיין רמ"א אבה"ע סי' א סע' ג ובפח"ש).

וסברא כעין זו מוסרים בשם הרמ"מ מקוצק לענין מצות ת"ת שנזכרה בסוגיתנו. אמנם מצד מצות תלמוד תורה אדם אינו מצווה לשנות פרק זה דווקא, אך מאחר שנשבע "אקום ואשנה פרק זה" וגילה דעתו שהוא מעוניין ללמוד כרגע דווקא פרק זה, מצות לימוד תורה מחייבת אותו ללמוד דווקא פרק זה, שהרי "אין אדם למד אלא במקום שלבו חפץ", (ועיין הקדמת חתנו הר"א מסוכאצ'וב לאגלי טל). וכמו כן "ל בנד"ד. כדי לקיים מצות פו"ר האיש אינו מחוייב לשאת אשה זו דווקא, ובוודאי שאין לכפות עליו לחיות עם אשה שהוא אינו חפץ בה, אך מאחר שגילה דעתו שהוא חפץ באשה זו חלה עליו החובה לקיים בעזרתה את מצוותו לאלתר, ואף יתכן שכופין אותה עליו¹.

ונמצא, שהנדר חל על האיש ממה נפשך, אם הוא מצווה לשאת אשה זו דווקא, נדרו חל עליו ככל שבועת זירוזין לקיים מצוה,

קרנן שאם יחלל את שבועתו לא יתחייב בקרבן על שבועת שוא, אולם מלקות יתחייב. יתרה מזו, אפילו לכתחילה ראוי לו לאדם לקבל על עצמו שבועות מעין אלו, כדי לזרז את עצמו לקיים את המצוות, והוא אינו צריך לחשוש להזכרת שם שמים לבטלה. וכך נפסק להלכה, ששבועה חלה מדאורייתא על עיקר המצוה, אע"פ שהנשבע כבר מושבע ועומד לקיים מצוה זו מהר סיני.

ובמימרא השניה בא רב גידל לחדש שיש אפשרות לשובעה לחול על המצוה מטעם נוסף, משום שיש בה תוספת על השעבוד לעיקר המצוה בפרט זה או אחר. וכגון, שאדם נשבע לקיים פרט מפרטי המצוה, שאלמלי השבועה היה יכול להיפטר ממנו ולא לקיימו. והא קמ"ל שהשבועה חלה עליו ככל שבועה רגילה, וממילא אם יחללה יתחייב בקרבן.

(ויש להעיר, שכבר הראשונים התקשו אם מדובר בנדר כפשטות הגמרא או בשבועה כפי שעולה מן הניסוח האקטיבי, ועוד נדון בזה לקמן בפרק ב כיון שגם בנד"ד התעוררה בעיה דומה האם מדובר בנדר או בשבועה).

נבדוק אפוא את הנדר שלפנינו לאור הסוגיא הנ"ל, הן מצד הבעל והן מצד האשה.

מצד הבעל, הנדר "להינשא זה לזו" כולל שני חלקים: עצם ההתחייבות להנשא, ובאופן ספציפי – ההתחייבות שלו לשאת אשה מסוימת זו דווקא. ולכאורה עצם

1. **הערת הרב יעקב אפשטיין:** בתוספות (תענית ח ע"א ד"ה בחולדה) מביא: "מעשה היה בנערה אחת היתה רוצה לילך לבית אביה והיה בור בדרך ונפלה, ובא בחור אחד ואמר: אם אני אעליך תנשאי לי אמרה לו הן **ונשבעו** ביניהן שהוא לא ישא אשה אחרת והיא לא תנשא לאיש אחר. ואמרו מי מעיד בינינו והיתה חולדה אחת הולכת לפני הבור ואמרו אלו שנים בור וחולדה יהיו עדים בינינו

ורק לדעת הרמב"ם (אישות פ"א ה"ב) האיש מצווה גם בנישואין.

על כל פנים, ההתחייבות ההדדית של בני הזוג "להנשא זה לזו" יכולה לחול עליהם כנדר וכשבועה מדאורייתא, והיא אינה סותרת את הנדר כולו. אך כאמור, חלק זה של הנדר כבר התקיים בעת נישואיהם, ועיקר הדיון ההלכתי נסוב על החלק האחרון שבו התחייבו ללדת שלושה ילדים. ובאשר להתחייבותם: "להקים בית נאמן" – לא ברור מה היתה כוונתם בהתחייבות זו ולמשך כמה זמן, ויתכן שהם כבר קיימו חלק זה בתקופה הראשונה של נישואיהם, קודם שעלו על שרטון.

באשר להתחייבות שקיבלו על עצמם ללדת שלושה ילדים, נלענ"ד שנדרם אינו יכול לחול. מצד מצות פרו ורבו דאורייתא, הרי האיש מצווה מהתורה רק בהולדת בן ובת, והילד השלישי שיוולד לאחר מכן אינו בגדר מצוה המפורשת בתורה. ונמצא, שנדרו מורכב מנדר מצוה ומשבועה רגילה, וכל אחד מן החלקים חל באופן אחר. והשאלה היא: האם מצינו בכלל נדר כזה? ויש להדגיש, נדר זה אינו בכלל "נדר שבטל מקצתו – בטל כולו", שהרי כאן הנדר לא בטל, אלא שהוא חל בשני אופנים, וצ"ע. ומאידך, מצידה של האשה הרי היא אינה

ואם יפר את שבועתו יתחייב מלקות, אע"פ שאינו חייב קרבן שבועה. ואם הוא אינו מצווה לשאת אשה זו דווקא, השבועה לשאת אותה ודאי חלה עליו ככל דבר הרשות, ואם יפירנה יתחייב בקרבן.

ולגבי האשה, הדבר פשוט עוד יותר שהשבועה חלה עליה כיון שהיא פטורה ממצות פריה ורביה. אמנם לדעת הר"ן (קידושין מא, א) גם היא מקיימת מצוה בעצם הנישואין לפחות בזה שהיא מסייעת לאיש לקיים את מצותו, ומכיון שהאיש מעוניין לקיים את המצוה דוקא בעזרתה ממילא היא חייבת לסייע לו, שאל"כ לא יוכל לקיים את המצוה. אך סוף סוף מצוותה אינה מפורשת בתורה והיא אינה מושבעת ועומדת לכך, והדבר דומה למש"כ הר"ן בסוגיה זו לענין מצות תלמוד תורה, שבתורה לא נאמר "והגית בו יומם ולילה" אלא רק "בשכבך ובקומך" ולכן השבועה יכולה לחול על פרק זה. והוא הדין שגם בנדר נדרה חל, ואם תפר את שבועתה תתחייב בקרבן.

יתרה מזו, לדעת הרא"ש (פ"ק דכתובות סי' יב) – אפילו האיש שמצווה בפו"ר אינו מוכרח לקחת אשה זו בתורת נישואין כדת משה וישראל, אלא יכול לקיימה גם בפילגש ולצאת ידי המצוה המוטלת עליו.

והלכו לדרכם. והיא עמדה בשבועתה והוא נשא אשה אחרת וילדה בן באת חולדה ונשכתו ומת וילדה לו בן שני ונפל לבור ומת, אמרה לו אשתו מה זה המעשה שהגיע לנו שלא כשאר בני אדם נזכר השבועה וסיפר לאשתו כל המעשה אמרה לו א"כ חזור וקחנה וכתב לה גט והלך ונשא את הבתולה והיינו דאמרי המאמין בבור וחולדה שהעמידו עדותן."

תשובת המחבר: את "נדרם" להתחתן הם קיימו אך אינם יכולים להמשיך את חייהם המשותפים. האמנם קיום נדר מחייב לזוג לחיות יחד כאשר הדבר גורם רק למיתת ילדים לסכסוך ולביטול מצות "ואהבת כמוך" ומצוות אחרות ולהשחתת מידות?! מסתבר שעדיף להתיר את הנדר מאשר לקיימו בתנאים אלו.

ובשו"ע (יו"ד סי' רו סעי' ה) הכריע להלכה כדעת הרא"ש וסיעתו, אך הביא גם את דעת הרמב"ן כדעת יחיד.

ובפתחי תשובה (שם ס"ק ב) הביא את תשובת ה'נודע ביהודה' (מה"ת יו"ד סימן קמה) שהעיר על סתירה בדברי הרמב"ן, בין מה שכתב בחידושו לבין מה שכתב בתשובותיו.

וכדי ליישב סתירה זו, הנוב"י מחלק בלשונות השבועה עצמם, בין לשון המשתמעת לאיסור על החפץ לבין לשון שמשמעת לאיסור על האדם בלבד. ומסקנתו אליבא דהרמב"ן, שכל היכא שנדרו מתייחס לדבר שאין בו ממש אין לו תוקף מדאורייתא אלא מדרבנן בלבד, ויש להתיירו לצורך מצוה.

ונמצא לדבריו, שבנד"ד אף הרמב"ן מודה שהנדר לא חל, כיון שהוא מתייחס אל הגברא בלשון קום ועשה, ואינו נחשב אפילו לידות נדרים מהתורה כיון שההתחייבות של בני הזוג ללדת ילדים אינה מתייחסת לשום חפץ ממש, ולכל היותר יש כאן נדר מדרבנן בלבד.

ואמנם, היה מקום לתת תוקף לנדר בנד"ד משום נדרי זירוזין, שיכולים לחול משום נדר או משום ידות לשבועה אע"פ שאינם מתייחסים כלל לחפצא, וכמו באומר "אקום ואשנה פרק זה". שהרי ודאי מצוה גדולה היא להנשא ולהקים בית נאמן, ולקיים בו מצות פריה ורביה

מצווה מדאורייתא אפילו בלידת הילד הראשון, ושבועתה היא שבועה גמורה.

אולם לאמיתו של דבר, יש טעם הרבה יותר חזק לומר שהנדר של שניהם אינו נדר, כיון שקיומה של התחייבות זו אינו בידם. וכי לידת הילדים תלויה בהם? לכל היותר הם יכולים לקבל על עצמם בנדר שלא יעשו מעשה מצידם כדי להימנע מלהביא ילדים לעולם, אך ודאי אין באפשרותם לנדור בצורה חיובית ללדת ילדים, כי אין הדבר בידם כלל.

נמצא איפוא שהנדר על הנישואין יכול לחול, אם מדין נדרי זירוזין אם מדין שבועה ממש, אך נדר זה כבר התקיים, ואילו הנדר ללדת לא חל כלל.²

ב. האם נדר בלשון שבועה תופס?

כמו כן, יש לדקדק בלשון הנדר כפי שהאשה הציגה אותו בפנינו, שכולו מורכב מהתחייבויות הנוגעות לפעולות הבאות: "להינשא, לבנות בית, וללדת". לשון זו אינה מתייחסת לחפצא כמו שמצאנו בשאר נדרי איסור, אלא לפעולתיהם של בני הזוג שהם מתחייבים לעשותם בקום עשה כחובת גברא. ולכאורה לשון זו מתאימה לשבועה ולא לנדר.

בתשובה הקודמת הבאנו את מחלוקת הרא"ש והרמב"ן בשאלה היכא שנדר בלשון מעין זו.

2. לענ"ד יש להוסיף עוד טעם למסקנה זאת, שכן מסתבר שההתחייבות ללדת ילדים כפופה מטבעה לעצם קיומם של חיים משותפים בין בני הזוג, והיא פוקעת מאליה במצב של פרידה, ותנאי זה הוי כ"דברים שבלבו ובלב כל אדם".

בגדר אמירה הנדרשת בעדות. ולעומתו, ר"ת (הגה"מ לרמב"ם שם אות ב) סבר שדרשה זו לא באה למעט עדות בכתב, שכן שטר כשר מדאורייתא לדעתו, וכל המיעוט מתייחס למקרה שהעדים שכחו את פרטי המקרה ורוצים להעזר במה שכתבו סמוך לאירוע. ומכאן עולה לכאורה, שהתחייבות בכתב כמוה כאמירת שפתיים וכפי שמצאנו בעדות שבכתב.

יתרה מזו, הנו"ב הוסיף שבדיני נדרים אולי גם הרמב"ם מודה שכתובה מועילה כאמירת פה. ושאיני עדות דבעינן הגדה בפני בית דין, ורק מסיבה זו אנו פוסלים עדות כתובה משום שמסתמא כתיבתה היתה שלא בפניהם. מה שאין כן לענין נדרים, אולי גם הוא יודה שאין לחלק בין ביטוי בשפתיים לביטוי בכתובה.

אולם למסקנה הנוב"י חזר בו, וסבר שאין ללמוד נדר בכתב מעדות שבכתב, ושאיני נדר הואיל וכתוב ביה "לבטא בשפתיו" ומשמע מיעוט גדול יותר ממה שמצאנו בעדות. ובתשובה אחרת (מה"ק יר"ד סי' סח) קבע מסמרות בהלכה זו, וז"ל:

דבר זה הוא מפורסם בדברי הפוסקים שאין שבועה חלה אלא בדיבור פה ולא בכתב, ומקרא מלא הוא גבי שבועה כתיב "לבטא בשפתיים" ואמרינן בגמ' "גמר בלבו צריך שיוציא בשפתיו", וכל שלא בטא בשפתיו לא חלה השבועה.

ואמנם הנוב"י עצמו הביא את דעת מהרשד"ם (ח"א סי' ס) החולק על סברא זו, וסובר שהנשבע בכתב לחבירו חייב לקיים את דבריו, אם כי גם הוא מודה שחייב זה אינו מדיני אדם, אלא רק מדיני שמים. אך מצד שני הביא את תשובת 'שב יעקב' (ח"א סי' מט) שהביא חבל פוסקים הסוברים ששבועה בכתב אינה חלה כלל.

דאורייתא בנן ובת, וגם מצות "לערב אל תנח ידך" דרבנן בילדים נוספים. אך כבר כתבנו לעיל שהמצוה אינה מחייבת לשאת אשה זו דווקא, וכל שכן שאינה מחייבת לקיים את הבית וללדת ילדים נוספים בשעה שיחסים בין האישה והאשה כל כך משובשים. והדר דינא, שנדר כזה המנוסח בלשון שבועה אינו חל כלל אפילו לדעת הרמב"ן.

ג. האם נדר בכתב תופס?

עוד יש לדון במקרה שלפנינו מצד אחר, כיון שהנדר לא נאמר בפה אלא נכתב במסמך שביניהם. והשאלה היא: האם יש תוקף לנדר זה שנכתב ונחתם ביניהם, אך לא ביטאו אותו בשפתיים?

ולכאורה לא מצאנו שנדר ושבועה חלים אלא בדיבור שנאמר "לבטא בשפתיים" (ויקרא ה, ד), ויש לדייק – בשפתיים דוקא. ומנא לן לרבות את המבטא בכתב ידו? וכן יש לדייק בפשט הגמרא (שבועות כו, ב): "גמר בלבו צריך שיוציא בשפתיו", ומשמע דווקא בשפתיו ולא בדרכים אחרות. אך מאידך אולי יש לדייק מסוגיא זו להיפך, שרק אם "גמר בלבו" אין נדרו חל משום שהרהור לאו כדיבור דמי, אך אם כתב את נדרו הרי יצא מכלל הרהור לכלל כתיבה, ואולי אין צורך שיוציא דווקא בשפתיו (ראה ט"ז אר"ח סי' מז ס"ק ב).

וב'נודע ביהודה' (מה"ק חו"מ סי' ל) התחבט רבות בשאלה זו, ובתחילה סבר לתלות אותה במחלוקת ר"ת והרמב"ם בענין עדות בכתב. דעת הרמב"ם (הל' עדות פ"ג ה"ד) שעדות בכתב פסולה מדאורייתא, וכפי שדרשו חכמים "מפיהם – ולא מפ"י כתבם" מכאן שעדות בכתב פסולה ואינה

שאינו עומד בדבריו. ולפי טעם זה משמע, שאדם שנודר סתם בפני חברו אינו חייב להתירו בפניו. וטעם שני – מפני החשד, שמא חברו לא ידע שהנודר התיר את נדרו ויבוא לחשוד בו שהוא מחלל את דבריו. ולטעם זה, כל מי שנדר בפני חברו אינו רשאי להתירו אלא בפניו.

ובנד"ד יש מקום לשני הטעמים גם יחד. אם משום בושה – הרי גם כאן האשה קיבלה על עצמה נדר זה כמחוייבות הנובעת מן הטובה ההדדית שתהיה להם בעצם הנישואין, ונמצא שנדרה לטובתו ואין לה הפרה. ואם משום חשד – ג"כ יש לחוש שבעלה יחשוד בה שמחללת את נדרה ללא התרה ע"י חכם.

ובשו"ת מהרי"ק (סי' נב) הוכיח שטובת הנישואין נחשבת טובה לענין נדרים ושבועות, ויש להם תוקף של נדר ושבועה על דעת חברו שאין להתירם אלא בפניו. ואע"פ שהנישואין אינם גורמים טובה לצד אחד בלבד אלא לשני הצדדים, סוף סוף הנודר התחייב גם לטובת חברו. טובת הנישואין נחשבת טובה גמורה, ודי בה כדי לחייב את הנשבע להתיר שבועתו בפני מי שנשבע לטובתו, (ועיי' בשו"ת מהר"ם פדווה סי' ע).

וכן פסק ברמ"א (יו"ד סי' רכז סע' כ):

איש ואשה שקבלו זרם או שנשבעו זה לזה לישא זה את זה, אין מתירין לאחד בלא דעת חברו, דזה מקרי הטבה, שכל אחד רוצה לישא חברו ונשבעו משום כך זה לזה.

אך בהמשך דבריו הוסיף בשם המהר"י וי"ל:

אבל אם האשה אומרת ששונאת אותו ונתנה אמתלא טובה לדבריה, מתירין לה שלא מדעתו, דאפילו אם כבר נשאה,

מבואר אפוא בדבריו, שלדעת רוב הפוסקים אין תוקף לנדר ושבועה בכתב, חוץ מדעת המהרשד"ם שאם האדם כתב בעצמו את נוסח הנדר והשבועה ראוי לכתחילה לקיים את נדרו, אך אין לחייבו מדיני אדם לעשות כן.

וגם לשיטתו של המהרשד"ם יתכן להקל בנד"ד משום שיש לצרף לקולא זו את הקולא שהעלנו בפרק הקודם בנדר שנאמר בלשון שבועה. שהרי גם המהרש"ם לא החמיר בדין זה אלא מחמת גזירה, ויתכן שגם הוא יודה שלא גזרו על הכותב את נדרו בלשון שבועה, משום שהוא דבר שאינו שכיח או שהוא מעין גזירה לגזירה.

ד. התרת הנדר שלא בנוכחות השותף לנדר

ואם באנו להחמיר בנדר זה ולהצריך את בני הזוג להתירו בפני חכם, צריך עיון אם התרה נפרדת לכל אחד מהם בפני עצמו מועילה. שהרי האיש והאשה קיבלו עליהם מלכתחילה את ההתחייבויות בשיתוף עם זולתם, ולכאורה אף אחד מהם אינו יכול להתיר את נדרו אלא בפני חברו, כדין הנודר על דעת חברו. וכך שנינו (נדרים סה, א):

המודר הנאה מחבירו אין מתירין לו אלא בפניו.

והמקור להלכה זו הוא מה שמצאנו במשה רבינו שהוצרך לחזור למדין כדי להתיר את שבועתו ליתרו, ומוכח שהוא לא היה יכול לעשות זאת אלא בפניו. וגדר הלכה זו מבואר בראשונים, שכל מי שנשבע או נדר על דעת חברו ולטובתו התרת הנדר תלויה בו.

ובר"ן (שם ד"ה המודר) הובאו שני טעמים לדין זה בשם הירושלמי. טעם אחד – כדי שהנודר יתבייש ממי שנדר לטובתו, כיון

שישנם בנדר זה:

א. הנדר נוסח בלשון שבועה ויש מחלוקת בין הראשונים אם נדר כזה יכול לחול.
ב. נדר זה לא נאמר בעל פה אלא הועלה על הכתב ולדעת רוב הפוסקים אין לו תוקף.

ג. אם נתייחס לפרטי הנדר, הרי חלקו הראשון כבר קויים בשעת הנישואין. שכן הנדר לא כלל את משך הזמן של הנישואין אלא רק את עצם מעשה הנישואין, ומאחר שהמעשה כבר נעשה נמצא שהנדר קויים. ומסתבר, שגם כשקבלו על עצמם "להקים בית נאמן" לא התחייבו לקיים את הבית ללא הגבלת זמן, ונמצא שגם התחייבות זו כבר קויימה בשעת הקמת הבית.

ד. ובאשר לחלק האחרון של הנדר הנוגע ללידת הילדים הדבר אינו תלוי בה, וכל שכן לאחר הגירושין.

ואף על פי כן הוריתי לאשה שיש צורך בהתרת הנדר, לא מעיקר הדין אלא כדי שלא יבואו להקל ראש בנדרים, וכפי שהורה הרא"ש לגבי נדר שנוסח בלשון שבועה. אך מאחר שזו חומרא בלבד, והיחסים המשובשים שבינה לבין בעלה לשעבר מקשים מאוד על קיומו של מפגש ביניהם, נלענ"ד שהיא יכולה להתירו גם שלא בפניו. והרב יודיע לבעל שהיא נשאלה על נדרה והותר לה.

האומרת: מאיס עלי, חייב להוציא.

ומקרה זה דומה מאד לנד"ד, וכל שכן כשיש איבה הדדית בין שני בני הזוג שהביאה אותם לכלל גירושין.

ונמצא, שבני זוג המתחייבים זה לזו ומקבלים זאת על עצמם בנדר או בשבועה הרי הם בגדר הנודר על דעת חבירו, ולכתחילה אין להתיר להם את נדרם אלא זה בפני זו. אך במקום שהיחסים ביניהם התערערו לגמרי עד כדי כך שהם אינם חפצים כלל לראות האחד את השני, הדר דינא שאין לחייב כל אחד מהם לקיים את נדרו אלא ראוי להתירו להם אפילו שלא בפניו ושלא מדעתו של בן הזוג השני. ובמצב זה אין מקום לטעם שהנודר יבוא לידי בושה בשעה שיתירו בפניו של שותפו לנדר, שהרי הם אינם מתביישים עוד. ברצונם לפרק את מסגרת הנישואין, שכל קיומו של הנדר תלוי בה. ובאשר לטעם השני שהמתיר את נדרו צריך להוציא את עצמו מידי חשד, נראה לומר שבנד"ד אין מקום לחשד. שהרי עיקר הנדר כבר קויים בשעה שנישאו זה לזו, ועתה כשהם באים להתגרש אין עוד במה לחשוד.

מסקנה

מעיקר הדין היה מקום להקל ולפטור את האשה לגמרי מלקיים את נדרה אפילו בלא התרת נדרים, וזאת משום כמה פגמים